

II

(Akti, sprejeti v skladu s Pogodbo ES/Pogodbo Euratom, katerih objava ni obvezna)

ODLOČBE/SKLEPI

KOMISIJA

ODLOČBA KOMISIJE

z dne 24. aprila 2007

o shemi državne pomoči, ki jo izvaja Slovenija v okviru svoje zakonodaje o kvalificiranih proizvajalcih energije zadeva št. C 7/2005

(notificirano pod dokumentarno številko C(2007) 1181)

(Besedilo v slovenskem jeziku je edino verodostojno)

(Besedilo velja za EGP)

(2007/580/ES)

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI JE –

pristopu Češke republike, Estonije, Cipra, Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Poljske, Slovenije in Slovaške k Evropski uniji. Ta priglasitev je bila evidentirana pod številko primera državne pomoči SI 7/03.

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti prvega pododstavka člena 88(2) Pogodbe,

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru in zlasti člena 62(1)(a) Sporazuma,

(2) Med izmenjavo dopisov, ki je sledila, sta dve elektrarni, navedeni v opisu ozadja priglašenega ukrepa, domnevno prejemale pomoč iz druge sheme državne podpore. To drugo shemo državne pomoči (v nadaljnjem besedilu „shema“) je Komisija evidentirala 6. decembra 2004 pod številko primera državne pomoči NN 80/04.

po pozivu zainteresiranim strankam, naj predložijo svoje pripombe v skladu z zgoraj navedeno(-imi) določbo(-ami) ⁽¹⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

(3) Na podlagi dostopnih podatkov je Komisija dvomila o združljivosti nekaterih delov sheme s skupnim trgom. Zato je 2. februarja 2005 sprejela odločitev, s katero je sprožila formalni postopek preiskave v skladu s členom 88(2) Pogodbe ES (v nadaljnjem besedilu „odločitev o sprožitvi postopka“), in pozvala Slovenijo, da predloži svoje pripombe. Odločitev o sprožitvi postopka je bila objavljena 15. marca 2005 v *Uradnem listu Evropske unije* ⁽²⁾. Vse zainteresirane stranke so bile pozvane, da predložijo svoje pripombe v enem mesecu od dneva objave odločitve.

1. POSTOPEK

(1) Z dopisom, ki ga je Komisija evidentirala 1. oktobra 2003, je Slovenija predložila program reševanja naslednjih investicij v podjetjih proizvodnje električne energije v Republiki Sloveniji v skladu z začasnim postopkom iz pododstavka 1(c) odstavka 3 Priloge IV k Pogodbi o

⁽¹⁾ UL C 46, 22.2.2005, str. 3.

⁽²⁾ UL C 63, 15.3.2005, str. 2.

- (4) Slovenija je z dopisom z dne 11. marca 2005, evidentiranim dne 14. marca 2005, predložila svoje pripombe glede dvomov, izraženih v odločitvi o sprožitvi postopka. Komisija je 25. aprila 2005, 11. julija 2005, 23. novembra 2005 in 22. junija 2006 Sloveniji poslala dodatna vprašanja, na katera je Slovenija odgovorila z dopisi z dne 14. junija 2005, ki ga je Komisija evidentirala istega dne, 20. septembra 2005, ki ga je Komisija evidentirala istega dne, 31. januarja 2006, ki ga je Komisija evidentirala istega dne, in 7. julija 2006, ki ga je Komisija evidentirala 14. julija 2006.
- (5) Komisija ni prejela nikakršnih pripomb drugih zainteresiranih strank.
- (6) Tehnični sestanek med Komisijo in slovenskimi organi je potekal 25. oktobra 2006 in na podlagi sestanka je Slovenija Komisiji zagotovila dodatne podatke z dopisom z dne 23. novembra 2006, ki ga je Komisija evidentirala 24. novembra 2006.
2. OPIS SCHEME
- (7) Shema je bila vzpostavljena leta 2001 z namenom podpore proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov ter sočasne proizvodnje toplote in električne energije v Sloveniji ter z namenom zagotovitve zanesljive dobave energije iz domačih virov.
- (8) Za prejemanje pomoči iz sheme mora Ministrstvo za okolje, prostor in energijo proizvajalcu električne energije dodeliti status „kvalificiranega proizvajalca“⁽¹⁾.
- (9) Status kvalificiranega proizvajalca se lahko dodeli trem vrstam proizvajalcev električne energije:
- (i) elektrarnam, ki proizvajajo električno energijo iz obnovljivih virov, razen hidroelektrarn z zmogljivostjo več kot 10 MW;
 - (ii) proizvajalcem električne energije s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije z nadpovprečno učinkovitostjo razen komunalnih ogrevalnih postaj z zmogljivostjo več kot 10 MW in industrijskih ogrevalnih postaj z zmogljivostjo več kot 1 MW;
- (iii) termoelektrarni Trbovlje (v nadaljnjem besedilu „elektrarna Trbovlje“), in sicer za delež njene proizvodnje, ki uporablja do 15 % domače primarne energije, potrebne za kritje porabe električne energije v Sloveniji.
- (10) Leta 2003 so kvalificirani proizvajalci imeli približno 11,2 % delež na trgu proizvodnje električne energije v Sloveniji. Brez elektrarne Trbovlje in elektrarne s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije v Ljubljani ta delež pade na približno 2,7 %.
- (11) Kvalificirani proizvajalci imajo pravico, da upravljavec omrežja, na katerega so priključeni, od njih odkupi celotno proizvodnjo po ceni, ki jo vsako leto določi in prilagodi država. Ta cena je višja od tržne cene. Kvalificirani proizvajalci se lahko tudi odločijo svojo električno energijo prodati neposredno na trgu, pri čemer so v tem primeru upravičeni do državne premije, ki je enaka razliki med prihodki, ki bi jih prejeli, če bi se odločili, da svojo električno energijo prodajo upravljavcu omrežja, in prihodki, ki so jih prejeli od trga.
- (12) Upravljavci omrežja izgube, ki nastanejo zaradi obveznega odkupa, pokrijejo s plačili iz sklada, ustanovljenega na podlagi zakona. Z denarjem iz sklada se poplačajo tudi premije kvalificiranim proizvajalcem, ki se odločijo svojo električno energijo prodati na trgu. Sklad se napaja iz prilivov od davku podobne dajatve za porabo električne energije, ki jih morajo plačevati vsi porabniki električne energije v Sloveniji.
3. DVOMI, IZRAŽENI V ODLOČITVI O SPROŽITVI POSTOPKA
- (13) Po analizi dostopnih podatkov je Komisija prišla do predhodne ugotovitve, da podpora pomeni državno pomoč v smislu člena 87(1) Pogodbe ES, saj izpolnjuje vsa štiri kumulativna merila iz ustrezne opredelitve.
- (14) Komisija je dvomila tudi, da bi bila lahko shema združljiva s skupnim trgom.

⁽¹⁾ Uredba o pogojih za pridobitev statusa kvalificiranega proizvajalca električne energije (Ur. l. RS, št. 29/01 in 99/01).

(15) Komisija je najprej analizirala pomoč z vidika Smernic skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja⁽¹⁾ (v nadaljnjem besedilu „okoljske smernice“). Ta analiza je vzbudila dvome glede združljivosti pomoči z okoljskimi smernicami, zlasti kar zadeva opredelitev proizvajalcev, ki uporabljajo obnovljive vire energije ter učinkovito sočasno proizvodnjo toplote in električne energije, in kar zadeva raven pomoči v primerjavi z dejanskimi presežnimi stroški proizvajalcev.

(16) Potem je analizirala pomoč ob upoštevanju Sporočila Komisije o metodologiji za analiziranje državne pomoči, povezane z naslednimi stroški⁽²⁾ (v nadaljnjem besedilu „metodologija“). Ta analiza je privedla do dvomov glede združljivosti sheme z metodologijo. Komisija zlasti ni mogla ugotoviti, ali je bila pomoč izračunana dovolj natančno, da bi se zagotovil izračun po posameznih elektrarnah, ki je po tej metodologiji potreben.

(17) Nato je analizirala pomoč kot nadomestilo za stroške, povezane s storitvami splošnega gospodarskega pomena. Ta analiza je vzbudila dvome glede združljivosti pomoči, saj Komisija za večino upravičencev ni mogla dovolj natančno opredeliti storitev splošnega gospodarskega pomena, ki naj bi jim bila zaupana, za edinega upravičenca, za katerega bi bila lahko ta storitev natančno opredeljena, pa ni mogla presoditi sorazmernost nadomestila.

(18) Komisija je prav tako dvomila, da je pomoč, ki se financira z davku podobno dajatvijo, ki jo morajo plačevati porabniki električne energije, združljiva s členoma 25 in 90 Pogodbe ES.

4. PRIPOMBE DRUGIH ZAINTERESIRANIH STRANK

(19) Komisija po objavi odločitve o sprožitvi postopka ni prejela nikakršnih pripomb drugih zainteresiranih strank.

⁽¹⁾ UL C 37, 3.2.2001, str. 3.

⁽²⁾ Komisija ga je sprejela dne 26.7.2001. Na voljo je na spletnih straneh Generalnega direktorata Komisije za konkurenco na naslednjem naslovu: http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/legislation/stranded_costs/en.pdf
Državam članicam je bilo posredovano v dopisu št. SG(2001) D/290869 z dne 6.8.2001.

5. ZAČETNE PRIPOMBE DRŽAVE ČLANICE

(20) Slovenija je z dopisom z dne 11. marca 2005, evidentiranim dne 14. marca 2005, predložila svoje pripombe glede dvomov, izraženih v odločitvi o sprožitvi postopka. Te pripombe so se nanašale le na problem opredelitve državne pomoči in pojem davku podobne dajatve.

5.1 Obstoje državne pomoči

(21) Slovenija je poudarila, da slovenske distribucijske družbe niso v 100 % državni lasti. Slovenija navaja, da je lastništvo upravljavcev dejansko razdeljeno med državo (približno 80 %) ter zasebne naložbene sklade in druge (približno 20 %). Poleg tega slovenska zakonodaja v shemi obveznega odkupa ne razlikuje med upravljavci v državni lasti in upravljavci v zasebni lasti. Energetski zakon⁽³⁾ ne uvaja pogoja, po katerem bi moral biti upravljavec subjekt v državni lasti, in omogoča, da je subjekt v zasebni ali državni lasti.

(22) Po mnenju Slovenije dejstvo, da je določen subjekt v shemi obveznega odkupa v lasti države, ne pomeni, da gre zgolj zaradi tega za državno pomoč. Pri tem se sklicuje na sodbo Evropskega sodišča z dne 13. marca 2001 v zadevi C-379/98.

(23) Nadalje Slovenija navaja, da je sistem odkupa električne energije od kvalificiranih proizvajalcev, kot ga ureja slovenska zakonodaja, zelo podobna drugim shemam, ki jih je Komisija že obravnavala, npr. v zadevah NN 27/2000 in NN 68/2000⁽⁴⁾, pri katerih je Komisija ugotovila, da ne predstavljata državne pomoči. Slovenija navaja, da je Komisija v odločitvi o obeh primerih ugotovila, da se obveznost nanaša na številne zasebne in na nekatere javne upravljavce omrežij, zato se zadevna zakona oziroma primera ne moreta obravnavati, kot da vključujeta državna sredstva.

(24) Glede na navedene pomisleke in ob upoštevanju veljavnega sistema Slovenija meni, da zgolj vprašanje lastništva vpletenih subjektov samo po sebi ne more spreminjati narave sredstev, če ta po svoji naravi ne prihajajo iz državnih virov.

⁽³⁾ Ur. l. RS, št. 79/1999, 51/2004.

⁽⁴⁾ UL C 164, 10.7.2002, str. 3, za obe zadevi.

- (25) Nadalje Slovenija navaja, da sredstva v obliki obveznih prispevkov, ki jih pridobi javno podjetje, ne predstavljajo državne pomoči, če podjetje nima pravice z njimi prosto razpolagati. Pri obveznem odkupu je vir financiranja sheme cena za uporabo omrežij, ki jo plačujejo vsi porabniki električne energije in katere del se zbira pri upravljalcih omrežij na ločenih računih za v naprej predviden namen.

5.2 Davku podobna dajatev

- (26) Slovenija je poudarila, da se shema obveznega odkupa financira iz dela cene za uporabo omrežij, ki jo plačujejo vsi porabniki električne energije pod enakimi in v naprej znanimi pogoji. Sestavne dele cene za uporabo omrežij določata Agencija za energijo (regulator energetskega trga) in vlada. Pokrivanje razlike v ceni poteka tako, da upravljalci omrežij odkupijo električno energijo po fiksni ceni in jo prodajo po tržni ceni. Če imajo ob tem izgubo, jo pokrijejo iz dela cene za uporabo omrežij. Upravljalci, ki jim je naložen odkup, torej ne dobijo sredstev od države temveč iz dela cene za uporabo omrežij.
- (27) Upravljalci morajo ta sredstva voditi na posebnem računu. Sredstva so tudi vir plačila dodatne premije, če kvalificirani proizvajalci del svoje električne energije prodajo samostojno ali preko posrednika.
- (28) Slovenija je trdila tudi, da shema ne vključuje nikakršnega državnega ali kakršnega koli drugega sklada, preko katerega se prelivajo sredstva. Sredstev za financiranje sheme se torej ne da obravnavati, kot da izhajajo iz davku podobne dajatve, saj ne izhajajo iz državnega proračuna in se ne morejo pripisati državi.

6. DODATNI PODATKI, KI JIH JE PREDLOŽILA SLOVENIJA

- (29) Slovenija je v nadaljnji korespondenci s Komisijo predložila dodatne podatke in zaveze glede sheme.

Obnovljivi viri

- (30) Slovenija je zagotovila nove podatke s podrobnostmi o okoljevarstvenih ciljih sheme. Prvič, shema je bila vzpo-

stavljena kot prispevek k splošnima ciljema okoljske politike:

(i) učinkovitejši porabi energije;

(ii) povečanju deleža obnovljivih virov energije v primarni energetski bilanci Skupnosti z 8,8 % v letu 2001 na 12 % do leta 2010.

- (31) Navedena cilja vključujeta cilje za soprodukcijo in obnovljive vire, ki oba spadata v shemo odkupa električne energije. Ta cilja se skladata s cilji, določenimi za Slovenijo med drugim z Direktivo 2001/77/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. septembra 2001 o spodbujanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije na notranjem trgu z električno energijo⁽¹⁾. Direktiva 2001/77/ES določa okvirne cilje za posamezne države članice. Ciljni delež porabe električne energije iz obnovljivih virov za Slovenijo znaša 32,6 % do leta 2010.

- (32) Skupno število elektrarn, od katerih se električna energija odkupuje v skladu s shemo, je 434, od teh jih je 430 priključenih na distribucijsko omrežje, 4 pa so priključene na prenosno omrežje. Več kot 90 % elektrarn, priključenih na distribucijsko omrežje, je hidroelektrarn, preostale pa so elektrarne na biomaso, sončne elektrarne in elektrarne za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije.

- (33) Shema velja od Uredbe o pravilih za določitev cen in za odkup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev električne energije⁽²⁾ ki je začela veljati 4. aprila 2002.

- (34) Pogodbe o odkupu električne energije, ki trenutno veljajo za kvalificirane elektrarne in upravljalce omrežij ali sistemov, so bile sklenjene za obdobje desetih let.

- (35) Slovenija je pojasnila, da so v skladu s členom 4 Energetskega zakona iz leta 1999 obnovljivi viri energije opredeljeni tako, kot jih določa Direktiva 2001/77/ES.

⁽¹⁾ UL L 283, 27.10.2001, str. 33.

⁽²⁾ Ur. l. RS, št. 25/02.

- (36) Glavni cilj sheme je zagotoviti primerne gospodarske razmere za razvoj in izvajanje novih projektov kvalificiranih elektrarn. Za določitev odkupnih cen po posameznih vrstah kvalificiranih elektrarn, ki bi zagotovile vsaj minimalni donos, potreben za nove naložbe, je bila uporabljena analiza stroškov posameznih kvalificiranih elektrarn (glede na primarni vir energije in velikost). Višina pomoči ali premije se določi kot razlika med enotno letno odkupno ceno in povprečno tržno ceno električne energije. Če se tržna cena zviša, se premije ustrezno znižajo.
- (37) V spodnji razpredelnici so navedeni proizvodni stroški kvalificiranih proizvajalcev glede na kategorijo tehnologije in velikosti v primerjavi s premijo, ki jo nudi shema. Razpredelnica je zasnovana na domnevni povprečni tržni ceni 8 SIT/kWh. Ta znesek lahko služi le kot vodilo, saj se premije ustrezno znižajo, če se tržne cene zvišajo.
- (38) V vseh primerih so proizvodni stroški višji od povprečne tržne cene in od zagotovljene enotne odkupne cene v skladu s shemo kvalificiranih proizvajalcev.

Razpredelnica 1

Primerjava proizvodnih stroškov kvalificiranih elektrarn z odkupno ceno v skladu s shemo

Vrsta kvalificirane elektrarne (KE) glede na primarni vir energije		Moč	Proizvodni stroški	Razlika	Premija
	Velikost	[kW]	[SIT/kWh]	[SIT/kWh]	[SIT/kWh]
Hidroelektrarne	do 1 MW	100	15,53	7,53	6,75
	od 1 MW do 10 MW	3 000	14,33	6,33	6,23
Elektrarne na biomaso	do 1 MW	600	24,80	16,80	8,69
	nad 1 MW	1 500	18,18	10,18	8,17
Vetrne elektrarne	do 1 MW	100	23,28	15,28	6,55
	nad 1 MW	20 000	15,49	7,49	6,05
Geotermalne elektrarne		3 000	14,59	6,59	6,05
Sončne elektrarne	do 36 kW	36	175,26	167,26	81,67
	nad 36 kW	100	122,58	114,58	7,46
Druge KE (bioplin)		120	30,39	22,39	20,97
KE ali toplotne elektrarne, ki uporabljajo komunalne odpadke	do 1 MW	100	13,97	5,97	4,74
	od 1 MW do 10 MW	3 000	12,08	4,08	3,87
Toplotne elektrarne s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije za daljinsko ogrevanje	do 1 MW	700	16,54	8,54	5,9
	od 1 MW do 10 MW	3 000	14,56	6,56	5,38
Industrijske toplotne elektrarne s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije	do 1 MW	700	14,95	6,95	4,83

Opomba: Ob predvideni tržni ceni 8 SIT/kWh.

- (39) Kot je prikazano v spodnji razpredelnici, iz analize stroškov in ekonomskega izračuna po kategorijah enot kvalificiranih elektrarn sledi, da neto sedanja vrednost (NSV) odkupnih cen, uporabljena v skladu s shemo, ne presega NSV vseh naložbenih stroškov v kateri koli kvalificirani elektrarni.

Razpredelnica 2

Primerjava NSV odkupnih cen z naložbenimi stroški posameznih kvalificiranih elektrarn

Vrsta kvalificirane elektrarne (KE) glede na primarni vir energije		Zmogljivost	Predvidena letna prodaja	Posebni naložbeni stroški	Naložba	Letna premija	Premija – naložbeni stroški (NSV)
	Velikost	[kW]	[MWh]	[SIT/kW]	[v milijonih SIT]	[v milijonih SIT na leto]	[v milijonih SIT]
Hidroelektrarne	do 1 MW	100	456	480 000	48	2,9	– 21,0
	od 1 MW do 10 MW	3 000	10 656	380 000	1 140	63,1	– 549,1
Elektrarne na biomaso	do 1 MW	600	2 725	990 000	594	22,5	– 369,3
	nad 1 MW	1 500	6 813	660 000	990	52,9	– 492,1
Vetrne elektrarne	do 1 MW	100	187	341 000	34	1,2	– 22,2
	nad 1 MW	20 000	40 800	253 000	5 060	234,5	– 2 802,2
Geotermalne elektrarne		3 000	20 736	715 000	2 145	119,2	– 1 029,1
Sončne elektrarne	do 36 kW	36	34	1 430 000	52	2,7	– 26,2
	nad 36 kW	100	116	1 210 000	121	0,8	– 105,4
Druge KE (bioplin)		120	628	913 000	110	12,5	– 1,0
KE ali toplotne elektrarne, ki uporabljajo komunalne odpadke	do 1 MW	100	624	319 000	32	2,8	– 7,0
	od 1 MW do 10 MW	3 000	19 728	286 000	858	72,5	– 212,0
Toplotne elektrarne s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije za daljinsko ogrevanje	od 1 MW do 10 MW	700	2 496	198 000	139	16,1	– 16,0
	od 1 MW do 10 MW	3 000	10 698	165 000	495	63,0	– 19,3
Industrijske toplotne elektrarne s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije	do 1 MW	700	3 135	187 000	131	2,5	– 5,0

Opomba: Z uporabljenim diskontno stopnjo 8 %, obdobjem 15 let in znižanjem odkupne cene ali premije za 5 % po petih letih in 10 % po desetih letih, v skladu z Uredbo o odkupu.

- (40) Premije za posamezne kvalificirane elektrarne vključujejo tudi donos kapitala, ki ga predpisuje slovenska zakonodaja – ta znaša najmanj diskontno stopnjo 8 % na naložbe javnih skladov. Ker se odkupne cene in premije niso usklajevale, je trenutni donos za vse kvalificirane elektrarne, ki uporabljajo obnovljive energije, nižji od 8 %, kot je razvidno iz spodnje razpredelnice. Sončnim elektrarnam premija ne dovoljuje nikakršnega donosa kapitala (negativni donos), zlasti v primeru majhnih in srednje velikih elektrarn.

Razpredelnica 3

Donos kapitala za posamezne kvalificirane elektrarne

Vrsta kvalificirane elektrarne (KE) glede na primarni vir energije		Moč	Premija	Donos kapitala, vključen v premijo
	Velikost	[kW]	[SIT/kWh]	
Hidroelektrarne	do 1 MW	100	6,75	6,95 %
	od 1 MW do 10 MW	3 000	6,23	7,90 %
Elektrarne na biomaso	do 1 MW	600	8,69	2,30 %
	nad 1 MW	1 500	8,17	6,00 %
Vetrne elektrarne	do 1 MW	100	6,55	0,40 %
	nad 1 MW	20 000	6,05	6,35 %
Geotermalne elektrarne		3 000	6,05	7,30 %
Sončne elektrarne	do 36 kW	36	81,67	– 1,4 %
	nad 36 kW	100	7,46	– 15,0 %
Druge KE (bioplin)		120	20,97	6,80 %
KE ali toplotne elektrarne, ki uporabljajo komunalne odpadke	do 1 MW	100	4,74	4,40 %
	od 1 MW do 10 MW	3 000	3,87	7,30 %
Toplotne elektrarne s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije za daljinsko ogrevanje	do 1 MW	700	5,9	0,49 %
	od 1 MW do 10 MW	3 000	5,38	4,20 %
Industrijske toplotne elektrarne s sočasno proizvodnjo toplote in električne energije	do 1 MW	700	4,83	– 0,1 %

Opomba: Donos kapitala, izračunan na naložbe v KE (glej Razpredelnico 2), glede na trenutno vrednost premij.

Sočasna proizvodnja toplote in električne energije

- (41) Slovenija pojasnjuje, da so nove enote za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije večinoma opremljene s plinskimi turbinami, ki med delovanjem dosegajo električno učinkovitost med 37 % in 40 % ter skupno učinkovitost nad 80 %. Nove manjše turbine dosegajo električno učinkovitost nad 30 % in prav tako skupno učinkovitost nad 80 %. Ker je povprečna električna učinkovitost običajnih toplotnih elektrarn v Sloveniji približno 31 %, to kaže na velike prihranke primarne energije (med 15 % in 25 %), ustvarjene s proizvodnjo električne energije v enotah za soproizvodnjo in koristno porabo toplote.
- (42) Učinkovitost delovanja kvalificiranih elektrarn za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije je določena tako, da izpolnjuje merila učinkovitosti iz Direktive 2004/8/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o spodbujanju soproizvodnje, ki temelji na rabi koristne toplote, na notranjem trgu z energijo in o spremembi Direktive 92/42/EGS ⁽¹⁾
- (43) Slovenija je dokazala, da so proizvodni stroški električne energije v kvalificiranih elektrarnah za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije v vseh primerih višji od odkupne cene sheme, da je NSV premij nižja od naložbenih stroškov in da znaša donos naložb manj kot 4,20 % (glej zadnje tri vrstice vseh zgornjih razpredelnic). V izračunih so všteti dobički iz porabe toplote.

⁽¹⁾ UL L 52, 21.2.2004, str. 50.

Zanesljivost oskrbe

- (44) Slovenija je uvedla storitev splošnega gospodarskega pomena na področju zanesljivosti oskrbe z električno energijo. V skladu s členom 11(4) Direktive 2003/54/ES ta storitev splošnega gospodarskega pomena temelji na proizvodnji električne energije z uporabo domačih virov fosilnega goriva. V ta namen se letno za proizvodnjo električne energije porabi 600 000 ton slovenskega rjavega premoga. Rjavi premog je edini vir fosilnega goriva, ki je na voljo v Sloveniji. Ker je rjavi premog najučinkovitejše porabljen v eni od enot elektrarne Trbovlje (TET 2, ki se nahaja blizu rudnika rjavega premoga), je za izpolnitev te zaveze zadolžena ta elektrarna. Bilo je določeno, da se lahko ta količina električne energije odkupi v sistemu zagotovljenega odkupa.
- (45) Ustrezna električna energija se odkupi po ceni, ki jo vsako leto določijo organi, in glede na proizvodne stroške električne energije v elektrarni Trbovlje. V odkupno ceno ni vključen noben delež dobička.
- (46) Slovenija je pripravila naslednjo razpredelnico, v kateri je naveden predviden znesek podpore za podjetje v prejšnjih letih:

Razpredelnica 4

Predviden znesek podpore

	7-12.2001	2002	2003	2004
Količina (GWh)	254,3	562,2	563,4	563,0
Odkupna cena (SIT/kWh)	17,00	15,36	15,34	16,59
Stroški odkupa (v tisoč SIT)	4 323 943	8 636 245	8 644 855	9 339 836
Prodajna cena (SIT/kWh)	7,13	5,97	7,60	7,71
Stroški prodane energije (v tisoč SIT)	1 813 111	3 357 073	4 281 840	4 340 040
Znesek pomoči (v tisoč SIT)	2 510 832	5 279 172	4 363 015	4 999 795
Višina pomoči (SIT/kWh)	9,87	9,39	7,74	8,88

- (47) Uporaba domačega rjavega premoga je načeloma mogoča tudi v elektrarni Šoštanj, ki obsega pet enot, od katerih sta dve novejši in opremljeni s čistilnimi napravami dimnih plinov, tri pa so starejše in nimajo čistilnih naprav. V teh enotah se sežiga premog iz bližnjega premogovnika, v določenih razmerah pa bi se tam lahko sežigal tudi rjavi premog. Novejši enoti sta polno obremenjeni s sežiganjem lignita iz bližnjega premogovnika. Zmogljivost tega premogovnika zadošča okvirno za ti dve enoti. Sežiganje rjavega premoga bi bilo možno le v treh starejših enotah, ki niso polno obremenjene in imajo še nekaj obratovalne rezerve. Vendar so s to možnostjo povezane naslednje težave:
- (i) železniški prevoz rjavega premoga iz Trbovelj v Šoštanj bi stal približno 5 EUR/t; glede na planirano proizvodnjo rjavega premoga iz nacionalne energetske bilance (600 000 t/leto) bi to znašalo 3 milijone EUR/leto;
 - (ii) s sežiganjem premoga bi se povečala emisija SO₂ za 30 000 t/leto, kajti enote 1, 2 in 3 elektrarne Šoštanj ne razpolagajo s čistilnimi napravami dimnih plinov, slovenski rjavi premog pa vsebuje od 2,2 % do 2,5 % žvepla;
 - (iii) ker imajo enote 1, 2 in 3 elektrarne Šoštanj bistveno slabši termodinamični izkoristek od elektrarne Trbovlje, bi s sežiganjem enakih količin rjavega premoga v treh šoštanjskih enotah namesto v elektrarni Trbovlje pri proizvodnji električne energije povečali emisije CO₂ za približno 15 %.
- Iz navedenih dejstev izhaja, da sežiganje rjavega premoga v enotah v Šoštanju z gospodarskega stališča ni upravičeno.

(48) Edina druga možnost za sežiganje rjavega premoga je v Termoelektrarni toplarni v Ljubljani (TE-TOL), ki je uporabljala rjavi premog kot glavni vir energije do leta 2000. Ker enote v TE-TOL nimajo vgrajenih čistilnih naprav dimnih plinov, se v njih ne da več sežigati slovenskega rjavega premoga, saj vsebuje od 2,2 % do 2,5 % žvepla. Iz tega razloga je TE-TOL prenehala sežigati domači rjavi premog in danes sežiga izključno uvožen indonezijski premog, ki vsebuje bistveno nižji delež žvepla (manj kot 0,5 %), za katerega elektrarna ne potrebuje desulfurizacijskih čistilnih naprav dimnih plinov. Namestitev čistilnih naprav dimnih plinov v enote TE-TOL ne bi bilo gospodarno.

(49) Slovenija se je zavezala zagotoviti, da se državna podpora za zanesljivost oskrbe dodeli največ 15 % skupne primarne energije, potrebne za proizvodnjo energije, ki se porabi v Sloveniji v vsakem koledarskem letu.

Kumulacija

(50) Shema obveznega odkupa zagotavlja le pokrivanje dela stroškov amortizacije kvalificiranih proizvajalcev.

(51) Pravilnik o dodeljevanju sredstev za spodbujanje izrabe obnovljivih virov energije, učinkovite rabe energije in kogeneracije⁽¹⁾ je dovolil naložbeno pomoč za elektrarne, ki uporabljajo obnovljive vire ter elektrarne za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije. Toda naložbena pomoč za te elektrarne je bila ukinjena v novem Pravilniku o dodeljevanju sredstev za spodbujanje učinkovite rabe energije in izrabe obnovljivih virov energije⁽²⁾. Določene so bile izjeme za elektrarne, ki niso priključene na javno omrežje in ne dobivajo pomoči iz sheme, ter za elektrarne z zmogljivostjo do 10 MW, ki uporabljajo obnovljive vire energije in novo ali zastarelo tehnologijo, pri čemer, zaradi visoke cene stroškov proizvodnje električne energije, odkupna cena električne energije ni dovolj visoka za zagotovitev donosnosti naložbe. Vrsta tehnologije, ki je upravičena do dodelitve subvencij, se določa s periodičnimi javnimi razpisi.

(52) Za preprečevanje odvečne kumulacije člen 14 Uredbe o pravilih za določitev cen in za odkup električne energije

od kvalificiranih proizvajalcev električne energije določa, da se kvalificiranemu proizvajalcu, ki dobijo kakršno koli subvencijo za izgradnjo elektrarne, zagotovljena odkupna cena sorazmerno zniža.

(53) V skladu s tem členom mora kvalificirani proizvajalec električne energije ob podpisu pogodbe o odkupu električne energije z upravljavcem omrežja, na katerega je priključen, prijaviti višino subvencije, ki jo je morebiti prejel za izgradnjo elektrarne. Prijavljeni znesek se uporabi kot osnova za izračun odbitkov od zagotovljene odkupne cene. Na podlagi omenjenih določb se za vsakih 10 % zneska prejete državne subvencije glede na višino naložbe v elektrarno zagotovljena odkupna cena za elektrarno (odvisno od vrste elektrarne in nazivne moči) zniža za 5 %.

(54) V določilih Uredbe je uporabljena predpostavka, da celotna zagotovljena cena za električno energijo kvalificiranih proizvajalcev zajema fiksne stroške in variabilne stroške. Predpostavljeno je povprečno razmerje med fiksnimi in variabilnimi stroški 50 % : 50 %.

(55) Slovenija se je zavezala, da bo podrobneje določila pravilo odbitkov in ga s tem natančneje prilagodila razmerju med fiksnimi in variabilnimi stroški glede na tehnologijo.

Zaveze države članice

(56) Slovenija se je zavezala, da bo pripravila spremembe uredb o električni energiji iz obnovljivih virov energije in sočasne proizvodnje toplote in električne energije ter tako spremenila trenutni sistem financiranja sheme. Da se shema podpore uskladi s členoma 25 in 90 Pogodbe ES, se bodo uvedle naslednje spremembe:

(i) Način zbiranja sredstev za podporo se bo spremenil na pavšalne zneske po priključku, neodvisno od količine in izvora porabljene električne energije. Pri določitvi višine pavšalnega zneska bo treba upoštevati moč priključka (moč varovalk) in napetostni nivo, na katerega je priključen porabnik, ter porabniško skupino.

⁽¹⁾ Ur. l. RS, št. 74/01.

⁽²⁾ Ur. l. RS, št. 49/03.

(ii) Za obdobje od vstopa Slovenije v Unijo do uveljavitve novega načina zbiranja sredstev bo Slovenija zagotovila, da lahko porabniki, ki so uvažali zeleno električno energijo, zaprosijo za povračilo dajatve za financiranje pomoči obnovljivih virov iz sheme, pod pogojem, da lahko dokažejo, da je njihova uvožena energija res zelenega porekla. Pogoji o dokumentaciji, ki je dokaz o zelenem poreklu uvožene električne energije, temeljijo večinoma na sistemu Skupnosti potrdil o poreklu. Da se prepreči umetno povečanje prijav, proti kateremu sistem Skupnosti potrdil o poreklu ne zagotavlja zadovoljive zaščite, bodo po potrebi vzpostavljene količinske omejitve povračil glede na distributerja. Podoben sistem bo vzpostavljen za električno energijo iz sočasne proizvodnje toplote in električne energije na podlagi sistema Skupnosti potrdil o poreklu sočasne proizvodnje toplote in električne energije.

7. PRESOJA

7.1 Obstoječe direktive Skupnosti o proizvodnji električne energije

- (57) Za proizvodnjo električne energije veljajo določbe več direktiv Skupnosti, ki vključujejo zlasti Direktivo 2003/54/ES, Direktivo 2001/77/ES in Direktivo 2004/8/ES.
- (58) Člen 3(2) Direktive 2003/54/ES določa: „Ob popolnem upoštevanju ustreznih določb Pogodbe, zlasti člena 86, lahko države članice v splošnem gospodarskem interesu naložijo podjetjem, ki delujejo v elektroenergetskem sektorju, obveznosti javnih storitev, ki se lahko nanašajo na varnost, skupaj z zanesljivostjo oskrbe, na rednost, kakovost in ceno oskrbe in na varovanje okolja, skupaj z učinkovito rabo energije in varstvom podnebja.“
- (59) V členu 11(4) Direktive 2003/54/ES je zapisano: „Država članica lahko zaradi zanesljivosti oskrbe odredi, da se pri razporejanju proizvodnih naprav daje prednost tistim, ki uporabljajo kot gorivo domače vire primarne energije do obsega, ki v posameznem koledarskem letu ne presega 15 % skupne primarne energije, potrebne za proizvodnjo električne energije, porabljene v zadevni državi članici.“
- (60) Direktiva 2001/77/ES določa nacionalne okvirne cilje za porabo električne energije iz obnovljivih virov energije. Njen člen 3 določa:

„1. Države članice sprejmejo v skladu z nacionalnimi okvirnimi cilji iz odstavka 2 ustrezne ukrepe za spodbujanje večje porabe električne energije, proizvedene iz

obnovljivih virov. Ti ukrepi morajo biti sorazmerni s ciljem, ki naj bi ga dosegli.

2. Države članice najkasneje do 27. oktobra 2002, nato pa vsakih pet let sprejmejo in objavijo poročilo, v katerem določijo nacionalne okvirne cilje za prihodnjo porabo električne energije, proizvedene iz obnovljivih virov, kot odstotek porabe električne energije za naslednjih deset let. Poročilo mora predstaviti tudi ukrepe, ki so bili za doseg te nacionalnih okvirnih ciljev sprejeti ali načrtovani na nacionalni ravni. Za določitev teh ciljev do leta 2010 morajo države članice:

— upoštevati referenčne vrednosti v prilogi,

— zagotoviti, da so cilji združljivi s kakršnimi koli nacionalnimi zavezami, sprejetimi v okviru zavez v zvezi s podnebnimi spremembami, ki jih je Skupnost sprejela po Kjotskem protokolu k okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja.“

- (61) Priloga k Direktivi 2001/77/ES, kakor je bila spremenjena z Aktom o pristopu, za Slovenijo določa nacionalni okvirni cilj 33,6 %.

7.2 Presoja podpore zeleni električni energiji in elektrarnam za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije

7.2.1 Obstoječa pomoč iz člena 87(1) Pogodbe ES

- (62) Da bi ukrep pomenil državno pomoč v smislu člena 87(1) Pogodbe ES, mora dajati specifično konkurenčno prednost, prizadeti ali groziti, da bo prizadel konkurenco in trgovino med državami članicami, ter vključevati državna sredstva.
- (63) Jasno je, da je shema specifična, saj so njen cilj le določene elektrarne. Očitno je tudi, da daje prednost le tem elektrarnam, saj je ves namen sistema omogočati tem elektrarnam, da svojo električno energijo prodajajo po ceni, ki je višja od tržne cene.

- (64) Električna energija se izmenjuje med državami članicami. Direktiva 2003/54/ES zaključuje oblikovanje notranjega trga z električno energijo, ki ga je začela Direktiva 96/92/ES. Slovensko omrežje je povezano zlasti z avstrijskim in italijanskim. Slovenija s svojimi sosedami izmenjuje električno energijo. Slovenija je na primer v letu 2004 uvozila 6 314 GWh električne energije in izvozila 7 094 GWh ⁽¹⁾. Ukrep torej vpliva na trgovino med državami članicami.
- (65) Komisija opaža tudi, da Slovenija ne dvomi v izpolnjevanje nobenega od zgornjih meril.
- (66) Komisija se v zvezi s četrtem merilom, prisotnostjo državnih sredstev, ne strinja z argumenti Slovenije, da je sistem enak tistemu, ki ga je v sodbi v primeru *PreussenElektra* obravnavalo Sodišče.
- (67) Sistema se med seboj razlikujeta v mehanizmi financiranja. V primeru *PreussenElektra*, so nabavno tarifo neposredno financirala zasebna podjetja za dobavo električne energije, ki so morala električno energijo od proizvajalcev električne energije iz obnovljivih virov kupiti po ceni, ki je bila višja od tržne cene. V obravnavanem primeru pa se stroški, ki so posledica nabavne tarife, financirajo z davku podobno dajatvijo.
- (68) V zvezi s tem Komisija ugotavlja, da se shema financira s prilivi iz dajatve, ki jih nalaga država. Prilivi iz dajatve se nato zbirajo na računu, ki ga upravljajo javni organi, kar se razlikuje od primera *PreussenElektra*. Javni organi razporejajo sredstva na račun glede na shemo distribucije, ki jo določa zakon.
- (69) Ustaljena praksa Komisije je, da prilive iz takšnih dajatev šteje kot državna sredstva ⁽²⁾. Ta praksa sledi sodni praksi, pri kateri prilivi iz dajatev, ki jih nalaga država in se zbirajo v skladih, ki jih določi država, ter so namenjeni dajanju prednosti določenim družbam, veljajo za državna sredstva. (Glej npr. sodbo Sodišča v zadevah C-173/73 ⁽³⁾ in C-78/79 ⁽⁴⁾.)
- (70) V sodbi v zadevi *Pearle* ⁽⁵⁾, je Sodišče odločilo, da prilivi iz davku podobne dajatve, ki jih odbor pod javnim nadzorom nalaga svojim članom, ne veljajo za državna sredstva. Dajatve je določilo združenje zaposlenih v sektorju optike in jih naložilo vsem članom tega sektorja. Dajatve so se porabljale za financiranje oglaševalskih akcij v dobro sektorja, tj. plačnikov samih.
- (71) Sodišče je odločilo, da ukrep ni pomenil državne pomoči, ker se odločitev, da se dajatev vzpostavi, ni mogla pripisati državi in ker prilivi iz dajatve niso bili državna sredstva.
- (72) V nasprotju s sistemom, ki ga je obravnavalo Sodišče, je odgovornost države v zadevi, ki je predmet te odločbe, zelo jasna, saj je država dajatve z zakonom ustvarila sama.
- (73) Komisija v zvezi z izvorom sredstev ugotavlja, da je drugačen kot pri izvoru sredstev iz zgoraj omenjene sodbe, saj se denar ne zbira s prispevki podjetij, ki imajo korist od ukrepa, temveč od vseh kupcev, ki odkupujejo električno energijo, ne glede na to, ali so upravičenci sheme ali njihovi konkurenti. Združenje podjetij, ki je bilo obravnavano v sodbi, takšnega mehanizma ne bi moglo vzpostaviti. To odkriva samo fiskalno naravo sheme, ki se jo da ustvariti samo z vplivom države.
- (74) Komisija meni, da ta razlika zadošča za sklepno ugotovitev o obstoju državne pomoči v tej zadevi.

7.2.2 Zakonitost pomoči

- (75) Shema pomoči je bila vzpostavljena pred pristopom Slovenije k Evropski uniji. Glavna pravna podlaga za shemo je Energetski zakon iz leta 1999. Opredelitev kvalificiranih proizvajalcev, ki so upravičenci sheme, je bila določena leta 2001 z Uredbo o pogojih za pridobitev statusa kvalificiranega proizvajalca električne energije ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Vir: Mednarodna agencija za energijo. http://www.iea.org/Textbase/stats/electricitydata.asp?COUNTRY_CODE=SI

⁽²⁾ Glej npr. zadevo N 161/04 – Portugalska – UL C 250, 8.10.2005, str. 9.

⁽³⁾ Sodba z dne 2.7.1974 v zadevi C-173/73 – Italija proti Komisiji.

⁽⁴⁾ Sodba z dne 22.3.1997 v zadevi C-78/79 – Steinike proti Zvezni republiki Nemčiji.

⁽⁵⁾ Sodba Sodišča z dne 15. julija 2004 v zadevi C-345/02.

⁽⁶⁾ Ur. l. RS, št. 29/01 in 99/01.

(76) Finančna izpostavljenost države zaradi sheme v času pristopa ni bila določena. Shema nima omejenega ali vnaprej določenega števila upravičencev. Vsaka elektrarna, ki izpolnjuje tehnične zahteve, določene v zgoraj omenjeni uredbi, lahko prejme pomoč. To vključuje zlasti katero koli novo kvalificirano elektrarno, priključeno na omrežje po pristopu Slovenije. Izpostavljenost države celo za vsako posamezno pomoč, odobreno v skladu s shemo, ne more biti znana vnaprej, saj je odvisna od razlike med državno fiksno odkupno ceno za elektrarno in povprečno tržno ceno, ki se nepredvidljivo dviga in spušča. Slovenija je poudarila, da je lahko dejanska obremenitev države v zvezi s shemo znana šele naknadno ob koncu vsakega leta uporabe sheme.

(77) Glede na navedeno Komisija meni, da se shema še vedno uporablja po pristopu Slovenije k Evropski uniji.

(78) Komisija opozarja, da je bila zgornja ugotovitev izražena že v odločitvi o sprožitvi postopka in da je Slovenija v svojih pripombah ni spodbijala.

(79) Akt o pristopu Češke republike, Estonije, Cipra, Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Poljske, Slovenije in Slovaške k Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu „Akt o pristopu“) navaja kategorije pomoči, ki se ob pristopu štejejo kot obstoječa pomoč v smislu člena 88(1) Pogodbe ES:

— Ukrepi pomoči, ki so se začeli izvajati pred 10. decembrom 1994; shema se je začela izvajati leta 2001 in zato ne spada v to kategorijo.

— Ukrepi pomoči, ki so našteti v dodatku k Prilogi IV Akta o pristopu; shema ni del tega seznama in zato ne spada v to kategorijo.

— Ukrepi pomoči, ki jim Komisija po posebnem postopku, običajno znanem kot „začasni postopek“, ni ugovarjala.

Vsa pomoč, ki se še vedno uporablja po datumu pristopa in ki ne izpolnjuje zgoraj določenih meril, bo veljala za

ново pomoč ob pristopu za namene uporabe člena 88(3) Pogodbe ES.

(80) Shema ne spada v nobeno od zgoraj navedenih treh kategorij. Zato jo je treba obravnavati kot novo pomoč ob pristopu za namene uporabe člena 88(3) Pogodbe ES. Ta pomoč ni bila priglašena Komisiji, torej pomeni nezakonito pomoč v smislu člena 1(f) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES ⁽¹⁾.

7.2.3 Združljivost pomoči s Pogodbo ES

(81) Komisija ugotavlja, da je shema sestavljena iz treh delov, saj zagotavlja pomoč trem različnim skupinam upravičencev. V primeru prvih dveh skupin, tj. proizvajalcev zelene električne energije in učinkovitih elektrarn za soproizvodnjo, je cilj Slovenije varstvo okolja. Pomoč, ki se zagotavlja tretji skupini upravičencev, tj. elektrarni Trbovlje, je namenjena za ohranjanje določene ravni zanesljivosti oskrbe z električno energijo.

(82) Ob upoštevanju različnih ciljev ukrepov se bo presoja izvedla ločeno za vsak del sheme.

Združljivost pomoči proizvajalcem zelene električne energije z okoljskimi smernicami

(83) Komisija je presodila skladnost mehanizma podpore elektrarnam proizvajalcev zelene električne energije z vidika okoljskih smernic, zlasti točke 58 in naslednjih točk smernic, ter ugotavlja naslednje.

(84) Komisija ugotavlja, da je opredelitev obnovljivih virov energije v shemi skladna z opredelitvijo v Direktivi 2001/77/ES. Shema je torej skladna s pododstavkom 8 točke 6 okoljskih smernic in lahko se uporabijo točka 58 in naslednje točke.

⁽¹⁾ UL L 83, 27.3.1999, str. 1.

- (85) Kot je določeno v pododstavku 1 točke 59 okoljskih smernic, lahko države članice nadomestijo razliko med proizvodnimi stroški obnovljive energije in tržno ceno oblike zadevne energije. Takšno nadomestilo se lahko nanaša le na dodatne proizvodne stroške za okolju prijazno proizvodnjo električne energije v primerjavi s proizvodnjo energije na podlagi običajnih virov energije. Vsaka morebitna podpora pa lahko zajema le amortizacijo obrata in, če lahko države članice prikažejo, da je to nujno, primeren donos kapitala.
- (86) Slovenija je nadomestilo izračunala v obliki fiksnih tarif (tarif na dovajanje toka) za energijo, za katero je bila odobrena podpora, kot je opisano zgoraj. Zakon opisuje objektivne metode za izračun višin pomoči. Glede na zgoraj navedene podatke podpora ne bo presegla amortizacije skupaj s primernim donosom kapitala. Pomoč bo odobrena samo za obdobje 10 let, saj je takšen čas veljavnosti pogodb, podpisanih med upravljavci omrežij in proizvajalci zelene električne energije. To obdobje je krajše od običajne petnajstletne amortizacijske dobe takšnih elektrarn. Komisija potrjuje, da je v vseh primerih cena proizvodnih stroškov kvalificirane elektrarne višja od povprečne tržne cene ter od zagotovljene odkupne cene. Razlika med tržno ceno in proizvodnimi stroški zelene električne energije je torej za vse elektrarne višja od premije.
- (87) Nadalje pododstavek 2 točke 59 okoljskih smernic določa, da je treba pri določitvi višine pomoči za tekoče poslovanje upoštevati vso morebitno naložbeno pomoč, odobreno zadevnemu podjetju v zvezi z novo elektrarno. Slovenija je po odločitvi o sprožitvi postopka obvestila Komisijo, da je le omejeno število proizvajalcev obnovljive električne energije poleg zadevne pomoči za tekoče poslovanje prejelo tudi naložbeno pomoč. Slovenija je izvajala zakonodajo, ki upravičence do naložbene pomoči obvezuje, da morajo prijaviti višino odobrene pomoči, preden svojo električno energijo po fiksnih cenah dovaja v omrežje.
- (88) Če je bila odobrena naložbeno pomoč, se cena za dovajanje toka zniža. Odbitek je sorazmeren s polovico odobrene naložbene pomoči. Čeprav bi lahko ta fiksni sorazmerni delež teoretično povzročil prekomerno nadomestilo za tehnologije z nizkimi operativnimi stroški, je Slovenija dokazala, da v praksi v izjemno redkih primerih, pri katerih se je v preteklosti s shemo pomoči naložbeno pomoč kumulirala, ni prišlo do nikakršnega prekomernega nadomestila. Razlog je dejstvo, da Slovenija zaenkrat nima elektrarn na obnovljive vire z nizkimi operativnimi stroški, kot so vetrne elektrarne.
- (89) Slovenija se je zavezala, da bo za prihodnje uporabljanje sheme po potrebi prilagodila sorazmerni delež odbitka tako, da v skladu s pododstavkom 2 točke 59 okoljskih smernic v nobenem primeru ne bo prišlo do prekomernega nadomestila.
- (90) Komisija torej ugotavlja, da je Slovenija ponazorila, da podpora, odobrena v skladu z ukrepom, ne bo presegla dodatnih proizvodnih stroškov obnovljivih virov energije, ki jih podpira ukrep. Ukrep je torej združljiv s točko 58 in naslednjimi točkami okoljskih smernic.
- Združljivost pomoči sočasnim proizvajalcem toplote in električne energije z okoljskimi smernicami*
- (91) Komisija je presodila skladnost mehanizma podpore za učinkovite elektrarne za soproizvodnjo z okoljskimi smernicami, zlasti s točko 66 in točko 67 smernic, ter ugotavlja naslednje:
- (92) Prvič, Komisija ugotavlja, da v skladu s točko 66 okoljskih smernic učinkovitost delovanja enot za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije, ki so upravičene do premij iz sheme, presega referenčne vrednosti, določene v Direktivi 2004/8/ES. Slovenija bo posodobila referenčne vrednosti v skladu z Direktivo. Elektrarne za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije, zajete v shemi, torej izpolnjujejo pogoje za upravičenost, kot jih določa točka 31 okoljskih smernic.
- (93) Kot je razvidno iz podatkov, ki jih je predložila Slovenija, so povprečni stroški proizvodnje električne energije v elektrarnah za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije v vseh primerih višji od zagotovljene odkupne cene ⁽¹⁾. V izračunih so všteti tudi dohodki iz proizvodnje in prodaje toplote. Komisija torej meni, da je višina pomoči izračunana v skladu s točko 66 okoljskih smernic.
- (94) Slovenija je Komisijo obvestila, da se pomoč elektrarnam za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije odobri v skladu z istimi pravili kot za proizvajalce zelene električne energije. Ker je bilo dokazano, da so ta pravila skladna z okoljskimi smernicami, Komisija posledično ugotavlja, da je del sheme, ki zagotavlja pomoč elektrarnam za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije, združljiv s točko 66 okoljskih smernic.

⁽¹⁾ Glej zadnje tri vrstice zgornjih razpredelnic.

Skladnost mehanizma financiranja pomoči proizvajalcem zelene električne energije in elektrarnam za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije s členoma 25 in 90 Pogodbe ES

- (95) Komisija ugotavlja, da je nalaganje dajatve na doma proizvedeno ter na uvoženo zeleno električno energijo v korist domači zeleni električni energiji v preteklosti morebiti privedlo do diskriminacije uvožene zelene električne energije. Toda Slovenija se je zavezala, da bo uvedla možnost povračil dajatve na uvoženo zeleno električno energijo. Komisija ugotavlja, da bo povračilo temeljilo večinoma na sistemu Skupnosti potrdil o poreklu. Z dodatnimi zahtevami bo država članica zaščitila sistem pred umetnim povečanjem prijav. Komisija je pri presoji sorazmernosti meril upoštevala tveganje umetnih prijav in majhnost slovenskega trga, na katerem bi lahko take umetne prijave pomembno vplivale na podporni sistem. Komisija torej ugotavlja, da se je Slovenija zavezala vzpostaviti primeren instrument za preprečitev diskriminacij, do katerih je morebiti lahko prišlo v preteklosti.

- (96) Komisija ugotavlja, da se je Slovenija zavezala k izvajanju novega mehanizma financiranja, ki bo temeljil na priključnini, neodvisni od dejanske porabe doma proizvedene ali uvožene zelene električne energije. Ta novi mehanizem ne bo diskriminiral proti uvoženi zeleni električni energiji.

Sklepna ugotovitev o pomoči zeleni električni energiji in elektrarnam za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije

- (97) Glede na zgoraj navedeno, pomoč proizvajalcem zelene električne energije in pomoč elektrarnam za sočasno proizvodnjo toplote in električne energije izpolnjuje merila okoljskih smernic. Ker to zadostuje, da se razglasi za združljivo s skupnim trgov, Komisija meni, da ni nujno proučiti, ali bi bila pomoč lahko razglašena za združljivo tudi v zvezi z drugimi določbami, čeprav je Komisija te določbe predvidela v odločitvi o sprožitvi postopka.

7.3 Presoja podpore elektrarni Trbovlje

- (98) Slovenija meni, da je podpora elektrarni Trbovlje nadomestilo za stroške storitve splošnega gospodarskega pomena na področju zanesljivosti oskrbe z električno energijo.
- (99) Nadomestila za stroške storitve splošnega gospodarskega pomena so lahko upravičena do izjeme od načela prepovedi državne pomoči. V nekaterih primerih takšna nadomestila celo niso državna pomoč v smislu člena 87(1)

Pogodbe ES. V svoji sodbi z dne 24. julija 2003 v zadevi C-280/00 ⁽¹⁾ (v nadaljnjem besedilu „sodba Altmark“) je Sodišče določilo štiri merila, ki morajo biti izpolnjena, da državna podpora, dodeljena kot nadomestilo za stroške storitve splošnega gospodarskega pomena, ni državna pomoč v smislu člena 87(1) Pogodbe ES.

- (100) Komisija je analizirala podporo elektrarni Trbovlje z vidika teh štirih meril.

- (101) **Prvo merilo:** „upravičeno podjetje mora dejansko opravljati obveznosti javnih storitev in te obveznosti morajo biti jasno opredeljene“.

- (102) Komisija ugotavlja, da je v slovenskih zakonih elektrarni Trbovlje zaupana zanesljivost oskrbe z električno energijo z neposrednim sklicevanjem na Direktivo 2003/54/ES, zlasti na njena zgoraj navedena člena 3(2) in 11(4).

- (103) Komisija je že v več odločbah ugotovila, da se člen 11(4) Direktive 2003/54/ES, v zvezi s členom 3(2) iste direktive, lahko razume kot osnova za obveznosti javnih storitev na področju zanesljivosti oskrbe ⁽²⁾. Člen omenja najvišjo mejo 15 % skupne primarne energije, potrebne za proizvodnjo električne energije, ki se porabi v zadevni državi članici. Slovenija se je zavezala omejiti obseg podpore elektrarni Trbovlje tako, da se bo ta meja upoštevala, in bo pri tem upoštevala celo podporo, odobreno v isti namen zunaj sheme, obravnavane v tej odločbi. Obveznost je tudi časovno omejena na leto 2009.

- (104) Komisija torej meni, da je prvo merilo izpolnjeno.

- (105) **Drugo merilo:** „parametri, na podlagi katerih je izračunano nadomestilo, morajo biti določeni vnaprej na objektivni in pregleden način“.

⁽¹⁾ Sodba Sodišča z dne 24.7.2003 v primeru C-280/00, *Altmark trans GmbH, Regierungsprasidium Magdeburg in Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*.

⁽²⁾ Glej odločitve Komisije v zadevah N 34/99 (UL C 5, 8.1.2002, str. 2), NN 49/99 (UL C 268, 22.9.2001, str. 7) in N 6/A/2001 (UL C 77, 28.3.2002, str. 26).

- (106) V tukaj obravnavanem primeru se podpora pojavi v obliki fiksne odkupne cene. Vlada vsako leto objavi sklep, s katerim določi količino električne energije, ki je zajeta v obveznem odkupu, in odkupno ceno za to električno energijo. Cena je določena na podlagi transparentne metodologije s seznamom upravičenih stroškov, ki zajemajo le proizvodne stroške elektrarne.
- (107) Komisija torej meni, da je drugo merilo izpolnjeno.
- (108) **Tretje merilo:** „nadomestilo ne sme preseči zneska, ki je potreben za kritje vseh stroškov ali dela stroškov, ki nastanejo pri izvajanju obveznosti javnih storitev, z upoštevanjem ustreznih prihodkov ter primerne koristi zaradi izvajanja teh obveznosti“.
- (109) Odkupna cena je določena tako, da ne zajema ničesar drugega kot proizvodnjo predvidene količine električne energije. Ne vsebuje nobenega deleža dobička.
- (110) Komisija torej meni, da je tretje merilo izpolnjeno.
- (111) **Četrto merilo:** „kadar podjetje, ki bi bilo pooblaščen za izvajanje obveznosti javnih storitev, v posameznem primeru ni izbrano v okviru postopka za javna naročila, ki omogoča izbiro ponudnika, zmožnega opravljanja teh storitev z najnižjimi stroški za Skupnost, je treba ob upoštevanju ustreznih prihodkov in ustreznega dobička za izvajanje teh obveznosti določiti stopnjo potrebnega nadomestila na podlagi analize stroškov, ki bi jih pri izvajanju teh obveznosti imelo običajno podjetje, ki je dobro vodeno in ima zagotovljena ustrezna prevozna sredstva za izpolnjevanje potrebnih zahtev po javnih storitvah“.
- (112) Elektrarna Trbovlje ni bila izbrana v okviru postopka za javna naročila. Toda Komisija ugotavlja, da je Slovenija dokazala, da je v zadevnem primeru izbira elektrarne Trbovlje omogočila zagotavljanje storitve splošnega gospodarskega pomena z najnižjimi stroški za skupnost, v skladu s posebnimi dejanskimi in pravnimi ovirami, ki prevladujejo v tem primeru. V obravnavanem primeru obveznost javnih storitev vključuje zagotavljanje nacionalne zanesljivosti oskrbe do leta 2009 z uporabo domačih virov primarne energije do obsega, ki v posameznem koledarskem letu ne presega 15 % skupne primarne energije, potrebne za proizvodnjo električne energije, porabljene v Sloveniji.
- (113) V vsakem primeru bi lahko v sedanjih okoliščinah glede na svoje trenutno stanje obveznost javnih storitev izpolnili le dve elektrarni v Sloveniji. To sta elektrarna Šoštanj in elektrarna Trbovlje.
- (114) Če bi jih želeli uporabljati tudi v preostalih elektrarnah, bi jih bilo treba opremiti z dragimi čistilnimi napravami dimnih plinov, zaradi česar bi ta možnost postala negospodarna. Enoti elektrarne Šoštanj, ki lahko uporabljata domače gorivo, sta že polno obremenjeni z uporabo domačega lignita. Povečanje njune največje zmogljivosti za sežiganje domačega goriva ne bi bilo gospodarno, saj bi to zahtevalo razširitev elektrarn ali posodobitev nekaterih njunih enot s čistilnimi napravami dimnih plinov. Slovenski organi so proizvodnjo teh dveh enot upoštevali pri izračunu 15 % meje, navedene v točki 112. Zato je merila za obveznosti javnih storitev v tem primeru izpolnjevala le elektrarna Trbovlje. Podpora elektrarni Trbovlje zajema le tisti delež od 15 %, ki ga ne more zajeti elektrarna Šoštanj.
- (115) Slovenija je torej na najbolj gospodaren in učinkovit način dosegla obveznost javnih storitev, ki zajema proizvodnjo električne energije iz domačega goriva. Ob upoštevanju dejstva, da nadomestila za obveznost javnih storitev ne vključujejo nobenega deleža dobička, Komisija sklepa, da je obveznost javnih storitev izpolnjena z najmanjšimi stroški za skupnost. Z javnim razpisom ne bi dosegli cenejše rešitve. Vsekakor bi kratkoročno (do leta 2009) posodobitev obstoječih elektrarn ali gradnja novih, ki bi bile bolj učinkovite (ob predvidevanju, da je to možno), zahtevali visoke naložbene stroške in kateri koli ponudnik bi zahteval nadomestilo, ki bi vsebovalo vsaj primeren dobiček z donosom na vloženi kapital. To bi torej posledično povečalo znesek nadomestila, ki bi ga bilo treba odobriti upravljavcu, kateremu bi bila zaupana obveznost storitev splošnega gospodarskega pomena.
- (116) Nadalje Komisija opozarja, da ni nikakršnih znakov, da elektrarna Trbovlje ne bi delovala kot dobro vodeno običajno podjetje ali bi delovala posebej neučinkovito. Komisija opozarja, da je podjetje v času gospodarske tranzicije v Sloveniji že prestrukturiralo svoje dejavnosti, zlasti z zaprtjem starejših in manj učinkovitih enot, ki so bile zastarele, ter z zmanjšanjem števila zaposlenih. Opazila je tudi, da povračilo za obveznost javnih storitev v nobenem primeru ne zajema nikakršnih dobičkov.

- (117) Nazadnje Komisija opozarja, da elektrarna Trbovlje novega kroga sistema trgovanja z emisijami za obdobje 2008–2012 ne bo mogla izkoristiti za ustvarjanje dodatnega prihodka ali dobičkov, ki bi izhajali iz njene posebne obveznosti javnih storitev primerljivih, s tem kaj bi kakršno koli drugo primerljivo podjetje lahko realiziralo. Vsekakor država elektrarni Trbovlje nalaga obveznost javnih storitev za proizvodnjo električne energije. Za razliko od elektrarn, ki svojo električno energijo prosto prodajajo na trgu, torej elektrarna Trbovlje ne bo mogla prenehati s proizvodnjo električne energije in na trgu CO₂ prodati potrebnih pravic, ki jih je prejela zastonj brez tega, da bi morala kupiti enako števila pravic, da bi izpolnila svojo obveznost odstopa. To je brez vpliva na to da elektrarna izboljša učinkovitost v skladu s spodbujevalno strukturo ustvarjeno s sistemom trgovanja z emisijami, in da zaradi tega sprošča rezervne pravice katere bi lahko prodala pri čemer bi spoštovala njeno obveznost javnih storitev proizvodnje določene količine energije.
- (118) Zgornje sklepanje temelji na predpostavki, da je lignit trenutno najbolj gospodaren vir domačega goriva za proizvodnjo električne energije v Sloveniji. Komisija meni, da to velja v tem trenutku in za bližnjo prihodnost.
- (119) Toda Komisija prav tako opaza, da že sedaj stroški proizvodnje za nekatere tehnologije proizvodnje električne energije z uporabo obnovljivih virov domačega goriva niso dosti višji od stroškov proizvodnje za lignit. To velja za velike elektrarne na biomaso, za katere po navedbah Slovenije stroški proizvodnje znašajo povprečno 18,18 SIT/MWh, kar je malce več kot 10 % nad stroški elektrarne Trbovlje.
- (120) Komisija torej opozarja, da sklepanje v tej odločbi temelji na posebnem dejanskem ozadju trenutnega stanja in zlasti z vidika dejstva, da se bo obveznost, naložena elektrarni Trbovlje, končala leta 2009. Dolgoročno, ko se bodo stroški obnovljivih virov znižali, njihova skupna zmogljivost pa zvišala, bodo okoliščine verjetno drugačne.
- (121) Nadalje Komisija upošteva, da je bila natanko ta obveznost javnih storitev zaupana na podlagi akta Skupnosti – Direktive 2003/54/ES. Možno je, da posebna narava te obveznosti javnih storitev, zagotavljanja nacionalne zanesljivosti oskrbe, po definiciji omejuje obseg tako, da se ponudnik, ki mu je obveznost zaupana, nahaja znotraj države.
- (122) Komisija torej meni, da metoda, ki jo je Slovenija uporabila za fiksiranje nadomestila, odobrenega elektrarni Trbovlje, zagotavlja, da bo storitev splošnega gospodarskega pomena zagotovljena z najnižjimi stroški za skupnost do leta 2009. Ob posebnih pravnih in dejanskih okoliščinah v tem primeru se zdi, da nadomestilo ne presega zneska, ki bi ga za njeno izvajanje zahtevalo običajno dobro vodeno podjetje. Zato Komisija meni, da je četrto merilo izpolnjeno, ob upoštevanju dejstva, da se obveznost javnih storitev konča ob koncu leta 2009. Ta časovna omejitev bo Sloveniji omogočila razmislek, ali bo od leta 2010 naprej prešla na „čiste tehnologije izrabe premoga“ za uporabo lignita ali se preusmerila na uporabo biomase ali drugih manj onesnažujočih goriv, v skladu z energetske politiko EU ⁽¹⁾.
- (123) Glede na navedeno Komisija ugotavlja, da podpora elektrarni Trbovlje v posebnih zgornjih okoliščinah izpolnjuje štiri merila sodbe Altmark in ne pomeni pomoči v smislu člena 87(1) Pogodbe ES –

SPREJELA NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

Pomoč, odobrena kvalificiranim proizvajalcem električne energije, ki uporabljajo obnovljive vire primarne energije, kot je opredeljena v slovenskem Energetskem zakonu, je združljiva s členom 87(3)(c) Pogodbe ES.

Člen 2

Pomoč, odobrena kvalificiranim proizvajalcem električne energije, ki uporabljajo sočasno proizvodnjo toplote in električne energije, kot je opredeljena v slovenskem Energetskem zakonu, je združljiva s členom 87(3)(c) Pogodbe ES.

Člen 3

Podpora, odobrena elektrarni Trbovlje, kot je opredeljena v slovenskem Energetskem zakonu, ne tvori državne pomoči v smislu člena 87(1) Pogodbe ES.

Člen 4

Ta odločba je naslovljena na Republiko Slovenijo.

V Bruslju, 24. aprila 2007

Za Komisijo
Neelie KROES
Članica Komisije

⁽¹⁾ Glej energetske sveženj iz januarja 2007 in zlasti COM(2006) 843 konč.